כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה מר סבר הא בדקה ומר סבר *אימור עם סילוק ידו נפל והא דומיא דאשה קתני ואשה בדוקה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאינה בדוקה דמיא ואיבעית אימא כי מודו שמאי והלל בקופה שאינה מכוסה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן ג)בקופה מכוסה מכוסה היכי נפל כגון שתשמישה ע"י כסוי והא דומיא דאשה קתני ואשה מכוסה היא כיון דשכיחי בה דמים כשאין מכוסה דמיא ואיבעית אימא כי מודו שמאי והלל בזוית קופה כי פליגי חזקיה ורבי יוחנן בזוית בית והא קופה קאמר ד)ה"ק קופה שנשתמשו בה טהרות בזוית בית זו ונטלטלה בזוית אחרת ונמצא שרץ בזוית אחרת חזקיה סבר לא מחזקינן טומאה ממקום למקום *ורבי יוחנן סבר ה)מחזקינן ומי מחזקינן והתנן *נגע באחד בלילה ואינו יודע אם חי אם מת ולמחר השכים ומצאו מת ר"מ מטהר וחכמים ו)מטמאין שכל הטמאות כשעת מציאתן ותני עלה ז)כשעת מציאתן ובמקום מציאתן וכי תימא הני מילי לשרוף אבל לתלות ח)תלינן ומי תלינן והתנן *ט)מרתף שנמצאת מלאה חלודה או שבורה טהורה שכל הטמאות כשעת מציאתן ואמאי לימא האי מעיקרא מרתף מעלייתא הוא והשתא הוא דהעלה חלודה ועוד *תנן י)מצא שרץ שרוף על גבי הזיתים וכן מטלית *המהוהה טהור שכל הטמאות כשעת מציאתן וכי תימא כשעת מציאתן בין לקולא בין לחומרא ובמקום מציאתן אבל שלא במקום מציאתן משרף לא שרפינן מתלא תלינן *והתנן *) כ)ככר ע"ג הדף ומדף טמא מונח תחתיו אע"פ שאם נפלה א"א אלא א"כ נגעה טהורה שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה עד שיאמר ברי לי שלא נכנס אדם שם וא"ר אלעזר ל)לא נצרכה אלא למקום מדרון התם כדקתני טעמא שאני

*) תוספתא לטהרות (דף [illegible]) פ"ד ה"ג

רש"י

והא דומיא דאשה קתני. בההיא דהלל ושמאי דקתני מה הפרש בין זו לזו: ואשה בדוקה היא. מקודם לכן דהא כל שחרית וערבית היא בודקת ואפ"ה טהרות דקופה טמאות וקשיא לחזקיה: כשאינה בדוקה דמיא. וקופה נמי כשאינה בדוקה עסקינן: ואיבעית אימא. הא והא בבדוקה אלא דשמאי והלל כשאינה מכוסה ופיה מלמעלה הלכך איכא למימר עם סילוק ידיו נפלו וחזקיה במכוסה מש"ה מטהר: מכוסה. במגופה. היכי נפל האי שרץ והיכי איטמאו בה הטהרות: שתשמישה ע"י כסוי. כשהוא רוצה להכניס לתוכה ולהוציא מתוכה מגלה ומכסה אותה הלכך חזקיה סבר כל זמן שהטהרות בתוכה מהר בה וכסה והשתא לאחר שנטלו ממנה הסיח דעתו משמירתה ולא נזהר לכסותה ונפל ור' יוחנן סבר מיישינן שמא כשגילה להשתמש בה בעוד שהטהרות בתוכה נפל: מכוסה היא. דלא נפיל בה דם מעלמא וקופה דטותה במכוסה עסקי' ואפ"ה טמאה וקשיא לחזקיה: בזוית בית. כדמפרש ואזיל שטלטלה לקופה בזוית אחרת לאחר שנטלו טהרות ממנה: ממקום למקום. דלא אמרינן מאידך זוית הוה בה שרץ עם הטהרות אלא אמרינן לאחר שהגביהה כאן נפל בה: ובמקום מציאתן. אם מצאו שחרית מת באותו מקום שנגע בו בלילה טמא אבל מצאו במקום אחר מת טהור ולא אמרינן כי היכי דהכא מת התם נמי הוה מת במקומו הראשון: לשרוף. דלא מחזקינן טומאה ודאית ממקום למקום לשרוף עליה תרומה: אבל מתלא תלינן. דהרי משמע במקום מציאתן הוא דחכמים מטמאין טומאה ודאי אבל שלא במקום מציאתן טומאתן הוה ספק ור' יוחנן נמי לתלות קאמר: חלודה. רוזלי"א: או שבורה. (א)אע"ג טהרות ומכיר בה שהיא טמאה: טהורה. מלטמא טהרות שנמצאת עליהן ולא אמרינן שלמה נפלה עליהם וטמאתם ואח"כ נשברה אלא אמרינן שבורה או מלאה חלודה כלאחר (ב)ואיהא עתה נפלה עליהם. אלמא כל הטמאות כשעת מציאתן מחזקי' להו ואפי' תליה ליכא דקתני טהורה וקס"ד דה"ה נמי למקום מציאתן דמחזקינן להו בטומאה ולא מספקינן לה במקום אחר אפילו לתלות וקשיא לר' יוחנן: נמצא שרוף. הפרך: מטלית. טלית של זב היתה: או המהוהם. הבלויה. מלאה בלויה ע"ג זיתים: טהורה. מלטמא הזיתים דלא אמרינן הכי נפלה עלייהו לאחר שבלתה וטהרה מטומאתה. אלמא לא מחזקינן טומאה משעה לשעה אפי' לתלות דקתני טהורה וה"ה ממקום למקום: וכי תימא. לא דמי דהכא משום הכי טהור משום דשעת מציאתה ומקום מציאתה בטהרה הוא דכמר שעת מציאתן אזלינן בין לקולא בין לחומרא כי הכא גבי מרתף ומטלית לאחזוקי בטהורה והאי בין לחומרא כגון נגע באחד בלילה לאחזוקי בטומאה ודאית: ושלא במקום מציאתן. דליכא רגלים לדבר כולי האי משרף לא שרפינן מתלא תלינן: הדף. קרש מונח על גבי יתדות בכותל: ומדף טמא. בגד טמא מונח תחת הדף בקרקע. במ"כ(ג) קרי מדף לעליונו של זב ומדף לשון טומאה קלה הוא כדלקמן (פ"ט) וס"ד השתא שהוא עליונו של זב דטמא מדאורייתא ומיהו טומאתו קלה משל מדרס דלא הוי אב הטומאה לטמא אדם וכלים. ובא ומצא את הככר ע"ג הקרקע מן הבגד והלאה: ונטלה. ולא נפלה על גבי המדף שנטלו מעל הדף והניחה לארץ: לא נצרכה. הא דשאני אומר: אלא למקום מדרון. שאע"פ שהדף שהככר עליה מקום מדרון ורגילה הככר ליפול ואם נפלה נגעה בבגד אפילו הכי טהורה שאני אומר כו'. אלמא לא מחזקינן טומאה ממקום למקום דנימא מעל הדף נפל ונתגלגל לכאן:

שאני

א) [צ"ל המהוהה] ב) [מנורת המאור פרשה ג]

תוספות

כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה · וא"ת דנגע באחד בלילה אמרו חכמים אם ראהו חי מבערב טהור שספק טומאה ברה"ר ספקו טהור משמע דברה"י אפילו ראהו חי טמא והשתא קופה היכי *דמיא אי כבה"ר מאי טעמא דרבי יוחנן דמטמא ואי ברה"י מ"ט דחזקיה דמטהר וי"ל דברה"י איירי וחזקיה יפרש הברייתא דבראהו חי מבערב טהור אפילו ברה"י וספק טומאה ברה"ר טהור דקאמר היינו דאי לאו הוא ספק טומאה ברה"ר כיון שהיה בדוקה תחלה ולגב דברייתא נקט האי לישנא במילתיה דר"מ היכא דלא ראהו חי מבערב מתחלה דקתני בתוספתא ר"מ מטהר ברה"ר נקט נמי במילתייהו דחכמים בספק רה"ר:

והא אשה מכוסה היא · פי' רש"י דלא נפל בה דם מעלמא וקשה דכ"ש שהיא טמאה דאין לתלות בדם אחר אלא בה מגופה לכך י"ל מכוסה היא שהמקום סתום וכשהדם יוצא נפתח והיה לה להרגיש וא"ת והא בקופה בדוקה פליגי דאי לאו הכי מאי מועיל כשהיא מכוסה וא"כ מאי פריך והא אשה מכוסה מאי מועיל כסוי כיון דלאו כבדוקה דמיא וי"ל שרוצה ליישב אפי' אי חשיב לה כבדוקה:

שכל הטמאות כשעת מציאתן · (לעיל ב.) פי' דהיינו דוקא לקדשים והא דמתנן שנמצאת מלאה חלודה דטהורה דכל הטמאות כשעת מציאתן אפילו להקל לאו משום דהוי כשעת מציאתן דאורייתא אלא משום דמוקי הטהרות אחזקתייהו וא"ת מאי פריך מככר התלויה על גבי דף דלמא בככר של חולין איירי וי"ל דאפילו בחולין לא היה לנו לעשות כל כך לתלות באדם טהור שהנפילה נראית יותר והיה לנו לטמא ממקום למקום כיון דלא אפשר ליפול אלא אם כן נגע אי בשום מקום לא מחמירין אפילו בקדשים:

ומי תלינן והא אנן תנן כו' · וא"ת והיא הטהרות משום דאוקין בתר שעת מציאתה לגמרי אפילו ממקום למקום לתלות לכך מחט שנמצאת מלאה חלודה טהורה לגמרי ולענ"ג דמלינן למימר דהיינו דקאמר וכ"ת כשעת מציאתן לגמרי בין לקולא בין לחומרא מ"מ מאי ס"ד דמקשה וי"ל דס"ד כיון דמחמיר כל כך בטומאה לתלות אפי' ממקום למקום[ע"כ היינו טעם גמור דדוקא בקדשים הוא ומשום חומרא] א"כ במחט לא היה לו לטהר לגמרי משום שעת מציאתה אלא הוה ליה למימר השתא הוא דעלתה חלודה:

ככר התלויה על גבי דף · וא"ת שאני התם שאין בו דעת לישאל כדאמר בסמוך וי"ל דפריך אי בשום מקום לא מחמירין ממקום למקום אפילו בקדשים לא היה לנו לעשות ספק ולהטות באדם טהור דיותר יש לתלות בנפילה:

שאני אומר אדם טהור · וא"ת דהכא תלינן באדם טהור ובפ"ק דחולין (דף ט:) גבי נבלות שראיתה מכוסה ובא ומצאה מגולה תלינן באדם טמא וכן פ"ק דפסחים (דף י:) גבי קרדום ותירץ ר"ת דגבי כלים האמורין דוקא גזרינן טומאה משום דאית להו טהרה במקוה וליכא פסידא אבל באוכלין דאיכא פסידא דלית להו טהרה במקוה לא החמירו אי נמי הכא מוכחא מילתא דאדם טהור הסירה בכוונה כדי שלא תפול על מדף טמא אבל בנבלה טמאין בין באוכלין בין בכלים דליכא למימר אדם בכוונה עשה לתקנתא:

ג) הבא נמי נימא עורב אתא ושקלה · אף על גב דאדם שנשתמש בקופה יש בו דעת לישאל מכל מקום פריך כיון דעל ידי תליית אדם טהור אין אתה חושבו ספק אף על גב שהנפילה נראה יותר אם כן הרבה מצוי הוא שאדם טהור בא לשם הכא נמי נימא אתא עורב ושקלה ולא הוי ספק:

לא נצרכה אלא למקום מדרון · פירוש כשהמדף במקום מדרון דאפילו נפל הככר על גבי מדף לא נשאר לשם אבל אם המדף בקרקע שוה פשיטא דטהור:

ולאיבעית

א) כרים מבילקין ד"ה מעל"ע · ג) ל"י כ"י ג) דבור זה שייך לע"ב

עין משפט נר מצוה

ט א ב ג ד מיי' פ"ט מהלכות שאר אבות הטומאות הלכה ג :
ו' ה מיי' שם פי"ח הלכה ד:
נ"ל רפאל
יא ו מיי' שם ופט"ו הלכה ו והלכה י :
יב ז מיי' שם פי"ח הלכה ג :
יג ח ט מיי' שם פט"ו הלכה י :
יד י כ מיי' פט"ו שם הלכה ו :

תוספי הרא"ש

ראשה בדוקה והוי כראשה וזו הוא כיון דשכיחי בה דמים לאו בדוקה היא כדאמרינן לעיל בשמעתין · ועוד אפי' בראוהו חי מטמאינן ברשות היחיד לכל דברי ת"ל והך דכל הטמאות כשעת מציאתן הוי כמו ספק לענין דדוקא לקדשים או לתרומה למאן דאית ליה וכן פלוגתא דחזקיה ור' יוחנן דמיירי עלה והא דהלל ושמאי וכן המדלה עשרה [דליים מים] שצריך לאותן מים להדחות בשר קדשים או לבשל או ללוש מנחות וכמ"ד חולין שנעשו על טהרת הקדש כקדש דמו · וכי תימא אכתי תקשי מאי שנא הכא דשורפין ומשני לענין דוקא לתלות · וי"ל דמשום פריה ורביה לא רצו להחמיר לשרוף · וכן שמאי אע"ג דאית ליה כשעת מציאתן מדמקשה ליה הלל מקופה מטהר לגמרי בטעת לענין משום בטול פריה ורביה וכ"ת והיכי מקילין לתלות היכא דאית' לטמא לי טומאת ממקום שעת מציאתן והוא שעת מציאתן דאורייתא והוא תרוץ דחולין בו בין להקל בין להחמיר י"ל והוא דאמר והנא דאמרינן בשעת מציאתן אפי' להקל גבי מחט ושרץ שרוף לאו משום דשעת מציאתן דאורייתא אלא משום דמוקמינן טהרות אחזקתן : ותני עלה בשעת מציאתן ובמקום מציאתן · תימה לי מאי קא פריך שאני הכא דרגלים לדבר דכיון שלא מצאו במקומו שהי' חיות במקום שנגע בו ובא לזה המקום ומת שם · ושמא משמע ליה דדוקא ובמקום מציאתן אפי' ידוע שעל ידי אדם או ר"א נטלטל ובא לכאן : (נכתב על הגליון) דטהורה · פר"ח כגון טלית שנשרפת משני צדדיה ונשארה כגון קורי עכבים (ע"כ) והתנן ככר כו' · תי' לפי מאי דפרישית בשעת מציאתן היינו דוקא לקדשים או לתרומה מאי פריך דלמא הכא מיירי בככר של חולין וי"ל מ"מ דייק שפיר מדמטהרינן הכא אפי' במקום מדרון שהיה ראוי להחמיר ש"מ

מסורת הש"ס

פרוכין לה: טהרות פ"ג פ"ג
טהרות פ"ג מ"ה
שם פ"ט מ"ט [לקמן ס:]

[צ"ל המהוהה מלשון כוסו וכסו כ"ל דבר שאין בו ממש ופ"ש פכ"ד דכלים משנה ו"א כמש מכל"ס ובמגיך פרק מסס א' פי' עוד כמס ר"ת כגר שמכך מן בלס ובאור סקורי סכבים וע"ש מ"פ סטרות במשנה דסכה ועיין דכן לקמן סי' אסה המהוהה]

מוסף רש"י

נגע באחד. בלילה אדם (פרוכין לה:). ר"מ מטהר. דלאחר מוקמיה אחזקיה ואפטול מי היא (שם). המהוהם. בלויה ומרקבת (שם לעירקמא: המהוהם).

לעזי רש"י

רוזלי"א [רוזיל"א]. חלודה.

תוספי הרא"ש

יצא שם שרץ במקום שמשתמש : המדלה עשרה דלאים · תימה דשבק מתני' ומייתי ברייתא ויש משנה כיוצא בה בפרק [ד' מ"ד] דמסכת טהרות הממלא עשרה דלאין ונמצא באחד מהן הוא טמא וכולן טהורין · וי"ל דהתם לא קתני בזה אחר זה ומיירי במדלה עשרה דליין בבת אחת וקמ"ל דלא חיישינן שמא נגעו שאר דלאין בשרץ ונטמאו משום דהוי ספק טומאה צפה על פני המים ואפי' ברשות היחיד טהור כדאיתא בסוטה ובנזיר ואתך מתני' לא שייך למימר ר' ינאי למילתיה אע"ג במטמא י' כלים מבור של יין דלא קתני התם מים · ולא קתני נמי המדלה כדקתני בברייתא ולא חיישינן שמא היה השרץ בכלי ראשון אלוך שנויא קשה למה נקט י' דליים אפילו בדלי אחת הוה מצי לאשמועינן דלא חיישינן (א) שמא היה השרץ בבור ונטמא היין ג): כי פליגי חזקיה ור' יוחנן בקופה בדוקה · קשה אי ברשות הרבים מאי טעמא דרבי יוחנן דמטמא ואי ברשות היחיד מאי טעמא דחזקיה דמטהר הא תניא גבי נגע באחד בלילה דמודים חכמים בראוהו חי מבערב דמטהר מפני שהוא ספק רשות הרבים משמע הא רשות היחיד טמא וי"ל דהיינו טעמא דחזקיה דמטהר אפילו ברשות היחיד בקופה בדוקה משום דאיכא נמי למיתלי אם איתא דהוה שרץ מעיקרא הוה חזי ליה ושיתו טעם גמור לא הוי למטהר בשאינה בדוקה מהאי טעמא : ואשה מכוסה היא · פרש"י ולא נפיל דמים מעלמא וקשה דכ"ש דאמרינן מגופה אתא וי"ל דמכוסה היא שהמקור סתום וכית החיצון כמכוסה דמי שאין רגיל ליכנס בו דם מן המקור אם לא שהרגישה : וחכמים מטמאין שכל הטמאות בשעת מציאתן וא"ת מאי שנא משעת שבורה דלא אמרינן כל הטמאות בשעת מציאתן כמו שעתה נמצא הדם בבית החיצון גם קודם לכן היתה בבית החיצון אם היתה בדוקה קצת ותטמא אפי' חולין ואפי' לשרוף כדמטמאינן הכא · וכי תימא משום

ראשה

דבעלמא לא מחזקי טומאה ממקום למקום אפילו בקדשים וא"ת אכתי מאי קשיא ליה האי דמטהרי' הכא היינו משום שאין בו דעת לישאל כדמסקינן וי"ל דלכולהו לישני דאוקימנא פלוגתייהו בשאינה בדוקה מטמא ר' יוחנן אפי' ברשות הרבים תדע מדפריך (לג"ב) מכל הטמאות בשעת מציאתן ותני עלה ובמקום מציאתן הא שלא במקום מציאתן לא · ומאי קשיא דלמא משום דאיירי ברשות הרבים כדקתני בתוספתא מוקי לה דוקא במקום מציאתן אלא ודאי אפילו ברשות הרבים מטמא ר' יוחנן אפילו שלא במקום מציאתן וא"כ ה"ה נמי בככר שאין בו דעת לישאל : שאני אומר אדם · הכא תלינן באדם טהור · וכן פרק כיסוי הדם גבי רוב תינוקות מפחין לפי הפי' מפחין בעיסה המריסום שאין מפחין תלינן שאדם טהור נתן לו הבצק וקשה דבפרק קמא דפסחים גבי קרדום שאבד בבית אמרי' שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו · וכן פ"ק דחולין גבי צלוחית שהניחה מגולה ומצאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה ותירץ ר"ת דגבי כלים החמירו משום דגזרו אספק כלים הנמצאים ואחמור בספק כלים יותר מבספק אוכלין משום

א) פי' בתוס' כאן סר"ס והגה"ה ג) ע"כ שייך לעמוד הקודם ·

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה או שבורה על גבי · ל"ב ונמצאת כ' פ"ג דטהרות פי' הברטנורה שלימה מכירה ולינה מונחת ע"ג טהרות ונ"מ היה אם חזר לטומאה ישנה : (ג) ד"ה טהורה מלטמא וכו' כלאחר היא עתה נפלה וכו' מפסקינן להו במקום :

גליון הש"ס גמ' וה"י סבר מחזקינן · עי' טהרות פ"ט מ"ט נמצא כנגד המעמן טהור · וצ"ע :